

■ ДИСКУСІЇ

УДК: 338. 48 (1-22): 316. 42

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ©

О.І. ТАБЕНСЬКА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
готельно-ресторанної справи
та туризму,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

У статті розглянуто напрямки підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільського туризму. Проаналізовано загальні стратегії розвитку організації: зростання, стабілізації, реструктуризації, скорочення діяльності, ліквідації, а також стратегії зростання: експансії ринку, диверсифікації, вертикальної, горизонтальної інтеграції, глобалізації діяльності. Досліджено переваги створення інноваційної кластерної моделі для розвитку регіонів на основі синергетичного ефекту. Розглянуто певні види диверсифікації: горизонтальну, вертикальну, конгломератну (корпоративну). Проаналізовано розвиток малого та середнього підприємництва в європейських країнах. Особлива увага звертається на ринок послуг (туризм) та розвиток ремесел.

Узагальнено проблеми, які висвітлювалися на Всеукраїнському форумі, присвяченому сільському / зеленому туризму в рамках проекту громадської організації «Центр розвитку Пангея Ультіма» за підтримки посольства Фінляндії в Україні. Форум започаткував ефективну співпрацю Міністерства аграрної політики і продовольства, Департаменту туризму і курортів Міністерства економічного розвитку та торгівлі, органів місцевого самоврядування, значної кількості наукових, науково-дослідних установ, навчальних закладів, музейних працівників, туристичних операторів, закладів громадського харчування.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інноваційні стратегії, загальні, функціональні, виробничі стратегії, диверсифікація, горизонтальна, вертикальна інтеграція, глобалізаційна діяльність, кластер, сільський туризм, туристичні оператори, страхові, юридичні, консалтингові компанії, засоби масової інформації, палаци, парки, музеї, заклади громадського харчування.

Рис. 3. Літ. 10.

Постановка проблеми. Проблема дослідження напрямків підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільського туризму на основі інноваційних стратегій розвитку є досить актуальною. Зарубіжний досвід свідчить, що ефективний розвиток сільських територій можливий за умови створення інтегрованих структур.

© О.І. ТАБЕНСЬКА, 2017

Особливу увагу необхідно звернути на діяльність туристично-рекреаційних кластерів. Об'єднання у кластерні мережі дозволяє використати інноваційний потенціал регіону, удосконалити якість туристичних послуг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільського туризму, інноваційні стратегії розвитку організації, проблеми та перспективи розвитку сільського туризму, переваги створення туристичних кластерів досліджували провідні вчені та працівники галузі, зокрема: В. Андрійчук [5], Н. Василенка [7], К. Войтенко [8], В. Дідух [2], І. Дишловий [9], О. Дмитренко [6], І. Ковальчук [4], С. Ковальчук [10], В. Отенко [1], В. Ціхановська [10], О. Чередніченко [3].

Формулювання цілей статті. Метою є дослідження конкурентоспроможності вітчизняного сільського туризму на основі інноваційних стратегій розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно досліджувати сутність бізнес-процесів, практичний досвід господарської діяльності інтегрованих структур, які створюють сприятливі умови для розвитку виробництва та реалізації продукції та надання послуг.

Розподіл стратегій змін на стратегії зовнішнього та внутрішнього зростання відповідає не тільки напрямкам змін, а й засобам (зовнішнім чи внутрішнім), за рахунок яких вони реалізуються. Потрібно зазначити, що стратегії зовнішнього зростання (горизонтальна інтеграція, вертикальна інтеграція, концентрична та конгломератна диверсифікація) реалізуються через організаційні зміни, що відтворюються у різноманітних формах об'єднань, приєднань та угод.

Отже, стратегії зовнішнього зростання здійснюються за рахунок зовнішніх засобів за допомогою придбання, злиття та створення спільних підприємств, можуть включати придбання домовленості з компаніями, що знаходяться на початку або в кінці ланцюга створення цінності цієї компанії – від виробників сировини до кінцевих споживачів.

Характерним засобом реалізації стратегій зовнішнього зростання є реорганізація або її форми – перетворення та реструктуризація [1, с. 445-450].

Діяльність промислових підприємств здійснюється в умовах невизначеності та постійно стикається з низкою проблем динамічного внутрішнього та зовнішнього середовища, що кардинально впливають на роботу бізнес-процесів. Ці умови стимулюють пошук та застосування інструментарію перепроєктування бізнес-процесів з метою забезпечення належного рівня конкурентоспроможності на національному і закордонних ринках.

На певному етапі розвитку підприємства, у зв'язку із зміною ринкового середовища, необхідно досліджувати і запроваджувати інструменти перепроєктування бізнес-процесів, а саме: автоматизацію, оптимізацію, реорганізацію, реструктуризацію, інжиніринг, реінжиніринг, які сприяють виведенню підприємства з кризового стану, підвищенню ефективності управління [2, с. 121-126].

Реструктуризація підприємства є більш широким способом його перетворення з метою збереження, підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності, на відміну від реінжинірингу, який може бути як способом проведення реструктуризації (одним із заходів), так і основним заходом зміни організаційної структури всередині кардинально змінюваного процесу.

Крім того, об'єктом реструктуризації є підприємство з його основними і допоміжними бізнес-процесами, а об'єктом реінжинірингу – лише один або кілька бізнес-процесів. Однак, як реструктуризація підприємства, так і реінжиніринг його бізнес-процесів (одного або кількох, основних або допоміжних) є інструментом його ефективної та конкурентоспроможної діяльності [3, с. 209-215].

Стратегії зростання організації відбуваються за рахунок: експансії, диверсифікації, глобалізації діяльності (рис. 1.).

Рис. 1. Стратегія зростання організації [4, с. 49-58]

Вертикальна інтеграція має місце тоді, коли товаровиробники єдиного технологічного ланцюга об'єднуються через різні механізми під єдиною власністю, в той час, як вертикальна координація виникає за умов, коли відносини між такими товаровиробниками регулюються лише контрактами.

У тому разі, коли об'єднання кількох виробників одного й того ж рівня продуктової вертикалі відбувається на основі відносин власності, то в такому випадку, має місце горизонтальна інтеграція.

Одним із мотивів створення інтегрованих структур є скорочення транзакційних витрат, що, насамперед, пов'язані з вивченням ринку, веденням переговорів з партнерами, з витратами на укладання контрактів [5, с. 41-54].

Найбільш поширеними видами диверсифікації є: концентрична, горизонтальна, вертикальна і конгломератна (корпоративна). Формами галузевої диверсифікації є горизонтальна, вертикальна й конгломератна. Під горизонтальною диверсифікацією слід розуміти освоєння підприємством нових для нього, споріднених за галузевим профілем, видів діяльності [6, с.121-125].

Основою соціально-економічної моделі диверсифікації виробничої діяльності населення в європейських країнах є мале і середнє підприємництво. Воно займає переважну частку в галузях економіки, стимулює розвиток конкуренції в

європейській економіці, примушує великі компанії підвищувати ефективність виробництва та впроваджувати нові технології. До виробництва несільськогосподарської продукції та надання послуг також належать туризм та розвиток ремесел [7, с. 84-90].

Для формування та розвитку конкурентних туристських дестинацій в туризмі широко використовується кластерний підхід. В стратегії розвитку регіонів кластерний підхід є формою територіально-галузевої організації виробництва, що сприяє реалізації інноваційних підприємницьких проектів економічного розвитку, обумовлюють синергетичний ефект взаємодії з науковими, проектними інститутами при зацікавленій участі регіональних і муніципальних органів управління [8, с. 26-31].

Синергетичний ефект зростання конкурентоспроможності кластера на туристському ринку відображений на (рис. 2.).

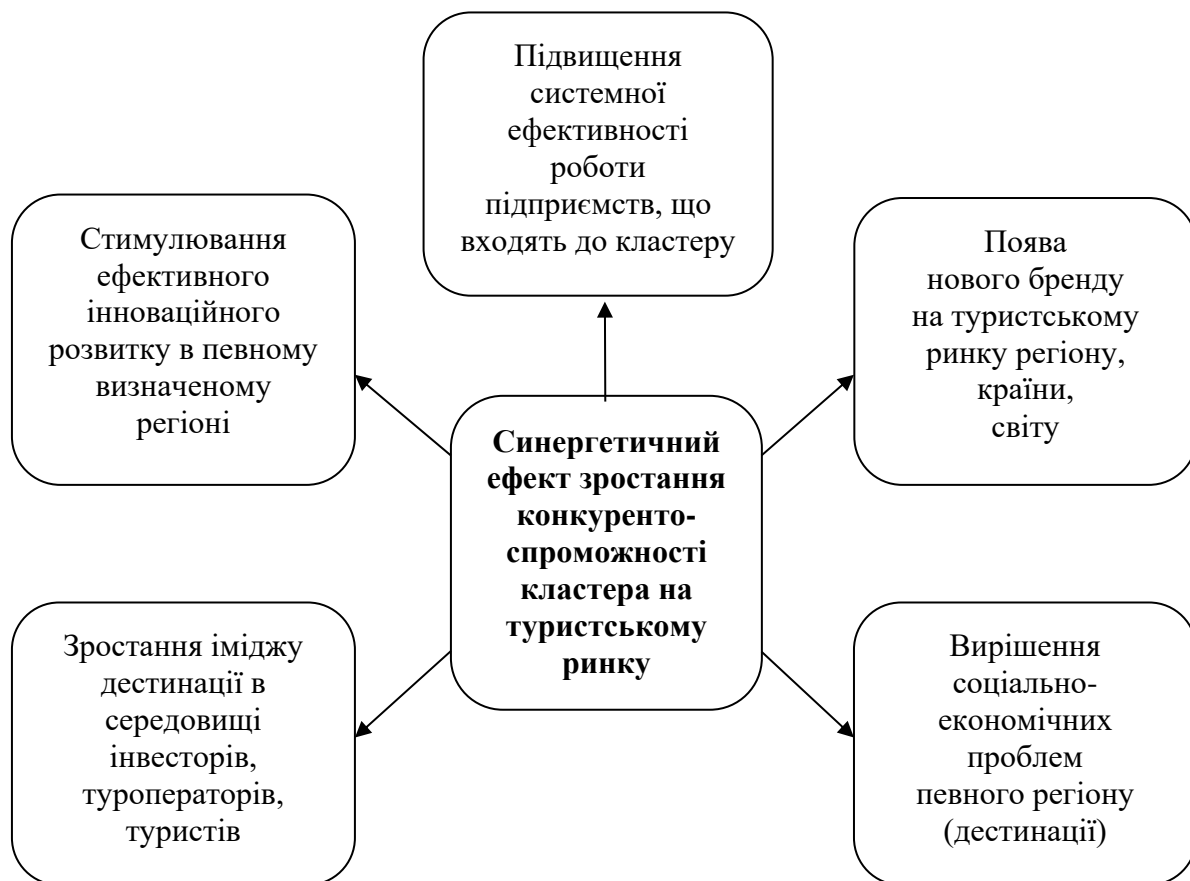

Рис. 2. Синергетичний ефект зростання конкурентоспроможності кластера на туристському ринку [8, с. 26-31]

Крім того, кластерний підхід у сфері туризму активізує підприємництво через концентрацію ділової активності, а отже, сприяє створенню робочих місць, доходів, поліпшенню якості туристичних послуг, життя населення на території його запровадження. Досягається це завдяки зростанню конкурентоспроможності, можливості інтеграції інтелектуальних, природно-рекреаційних, трудових, фінансових, матеріальних ресурсів у забезпеченні якості виробництва та послуг, що надаються.

Об'єднання в кластерні мережі посилює роль дрібного та середнього підприємництва, дозволяє використати його інноваційний потенціал, розширює можливості виходу на світовий ринок [9, с. 79-89].

Вищезазначені проблеми висвітлювалися на Всеукраїнському форумі зеленого / сільського туризму, який відбувся у Вінницькому національному аграрному університеті в рамках проекту “Image Mapping” Громадського об'єднання “Центр розвитку Пангея Ультіма” за підтримки посольства Фінляндії в Україні.

Форум започаткував ефективну співпрацю значної кількості наукових, науково-дослідних установ, навчальних закладів, Міністерства аграрної політики і продовольства України, Департаменту туризму і курортів Міністерства економічного розвитку і торгівлі, органів місцевого самоврядування, музейних працівників, туристичних операторів, закладів громадського харчування, яка сприятиме соціально-економічному розвитку регіонів та України в цілому.

Крім того, на форумі було досліджено ряд актуальних питань, а саме: перспективи розвитку туризму в сільській місцевості; виклики і нові можливості галузі туризму в Україні; туризм – запорука динамічного соціально-економічного розвитку сільських громад; особливості освітніх програм для власників агросадиб; міжнародна підтримка сталого розвитку сільського туризму; діяльність рекреаційного кластера; суть та поняття фандрайзингу; астрономічний туризм; категоризація сільської бази розміщення; інформаційні технології в зеленому туризмі; зелений туризм і патріотичне виховання; перспективи розвитку зеленого / сільського туризму на Вінниччині.

Зелений / сільський туризм у Вінницькій області – це приємне проведення часу у мальовничих куточках краю, що дає змогу вдосталь насолодитися відпочинком, відвідавши мережу агросадиб, які розташовані у селах Вінницької області та пропонують повний сервіс послуг, комфортабельні умови проживання, традиційну українську кухню, приємний ненав'язливий сервіс та найбільш демократичні ціни, а також розваги - баскетбол, бейсбол, футбол, басейн, прогулянки, стрільбу з лука, риболовлю та інші.

Підвищення конкурентоспроможності рекреаційно-туристичної сфери можна забезпечити за рахунок активізації руху туристичних потоків. Одним із засобів отримати конкурентні переваги на ринку, а також покращити привабливість території для потенційних туристів, є створення такого територіально-галузевого об'єднання, як туристичний кластер [4, с. 67-71].

Розглянемо елементи проектної моделі туристично-рекреаційного кластера “Вінниччина” (рис. 3.).

Отже, створення туристично-рекреаційного кластера “Вінниччина” забезпечить виробничо-технологічну та інформаційну взаємодію органів державної влади, туристичних агенцій, закладів громадського харчування, готельно-ресторанних комплексів, музейних установ, інформаційно-маркетингових центрів, засобів масової інформації, навчальних закладів та науково-дослідних установ з метою створення спільного туристичного продукту.

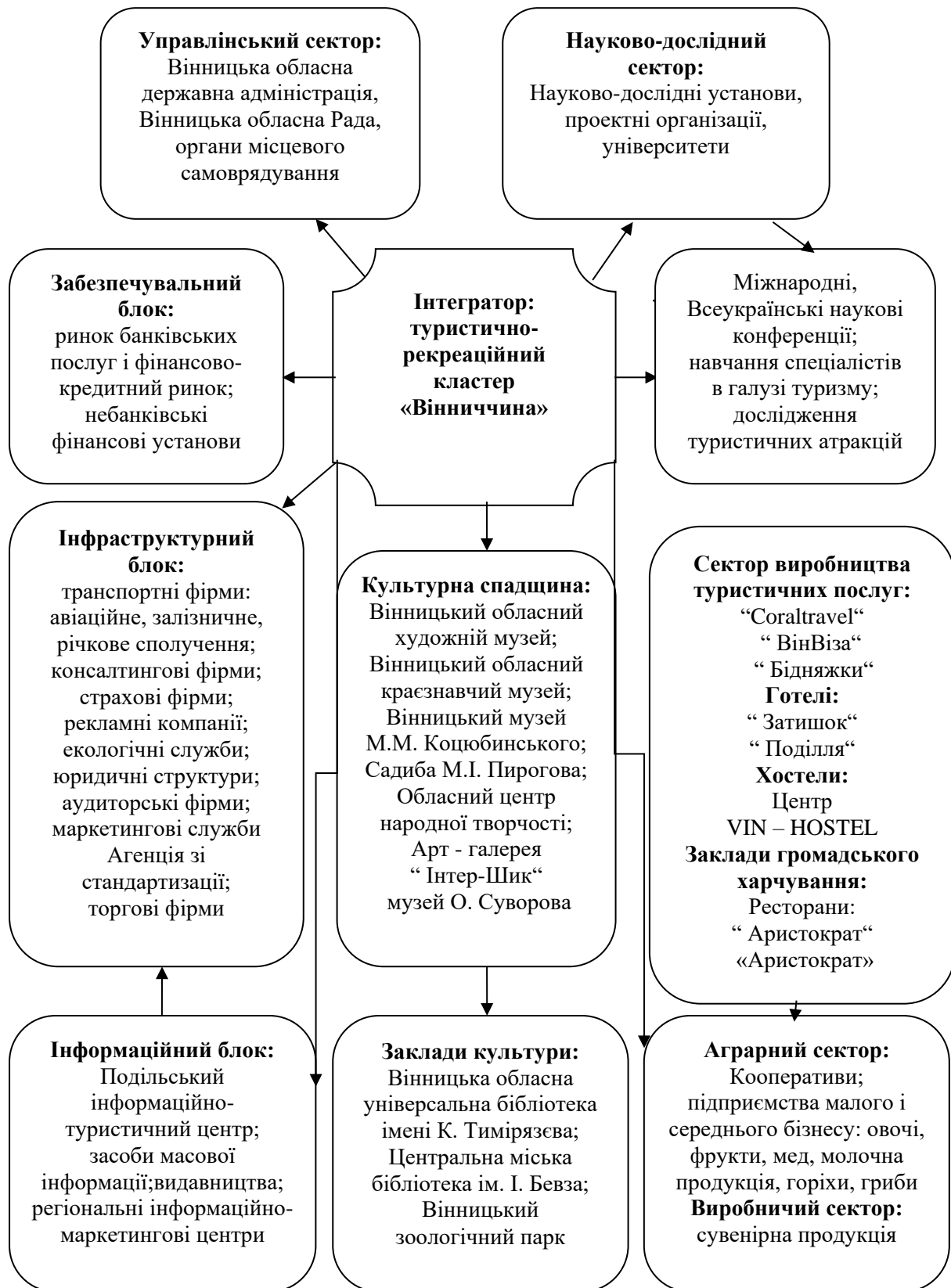

Рис. 3. Проектна модель туристично-рекреаційного кластера

* Джерело: власні дослідження.

Висновки. У статті досліджено переваги використання інноваційної моделі підприємницької діяльності, інноваційні стратегії розвитку організації, необхідність створення туристично-рекреаційних кластерів, синергетичний ефект зростання конкурентоспроможності кластера на туристичному ринку.

Варто зауважити, що потребує подальших досліджень недосконалість законодавчої бази для сільського зеленого туризму; координація сільського зеленого туризму на рівні області, району; професійна освіта господарів агро-осель та персоналу; пільгове кредитування та надання субсидій; можливість преференцій для осіб, які створюють сприятливі умови для розвитку сільського зеленого туризму, в яких налічується менше 10-ти ліжко-місць, а також удосконалення діяльності професійних громадських об'єднань.

Список використаних джерел

1. Отенко В.І. Методичне забезпечення стратегічних змін машинобудівних підприємств: науковий та прикладний аспекти [Електронний ресурс] / В.І. Отенко // Вісник Національного університету “Львівська політехніка“. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2013. – № 769. – С. 445- 451. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
2. Дідух В.В. Ідентифікація реінжинірингу в системі інструментарію перепроєктування бізнес-процесів / В.В. Дідух // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – Дніпропетровськ : Вид-во Дніпр. ун-ту, 2013. – Вип. 7(3). – С.121-126.
3. Чередніченко О.О. Реінжиніринг як один із ефективних способів поліпшення господарської діяльності / О.О. Чередніченко // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2012. – № 177. – Ч. 4. – С. 209-215.
4. Ковальчук І.С. Проблеми та перспективи кластеризації туристичної галузі Закарпаття / І.С. Ковальчук // Науковий вісник Мукачевського державного університету. – 2014. – № 1 (4). – С. 49-58.
5. Андрійчук В.Г. Капіталізація сільського господарства: ідентифікація і мотиви здійснення / В.Г. Андрійчук // Економіка АПК. – 2006. – № 1. – С. 40-54.
6. Дмитренко О.М. Види диверсифікації та особливості її реалізації в сільськогосподарських підприємствах / О.М. Дмитренко // Економіка АПК. – 2010. – № 2. – С. 121-125.
7. Василенка Н.І. Диверсифікація виробничої діяльності сільського населення Львівської області / Н.І. Василенка // Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С.84 - 90.
8. Войтенко К.К. Кластерний підхід до формування та розвитку туристських дестинацій з урахуванням туристського потенціалу міст / К.К. Войтенко // Комунальне господарство міст. Серія: Економіка та управління в туризмі та готельному господарстві. – 2014. – Вип. 117. – С. 26-31.
9. Дишловий І.М. Питання формування та функціонування кластерів у рекреаційно-туристичному комплексі регіону/ І.М. Дишловий // Економічні інновації. – 2011. – Вип. 44. – С. 79 - 89.
10. Ціхановська В.М. Тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг в умовах посилення глобалізаційних процесів / В.М. Ціхановська, С.Я. Ковальчук // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 7. – С.86-89.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Otenko V.I. Metodychne zabezpechennya stratehichnykh zmin mashynobudivnykh pidpryyemstv: naukovyy ta prykladnyy aspekty / V.I. Otenko // Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politehnika». Menedzhment ta pidpryyemnytstvo v Ukrayini: etapy stanovlennya i problemy rozvytku. – 2013. – # 769. – S. 445 - 451. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_65.
2. Didukh V.V. Identyfikatsiya reinzhynirynhu v systemi instrumentariyu pereproektuvannya biznes-protseviv / V.V. Didukh // Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. – Dnipropetrovs'k: Vyd-vo Dnipr. un-tu, 2013. – Vyp. 7(3). – S.121–126. (Seriya: Ekonomika).
3. Cherednichenko O.O. Reinzhynirynh yak odyin iz efektyvnykh sposobiv polipshennya hospodars'koyi diyal'nosti / O.O. Cherednichenko // Naukovyy visnyk nats. univer. bior. i pryrodokoryst. Ukr. – K. : Vyd-vo nats. univer. bior. i pryrodokoryst. Ukr., 2012. – # 177. – Ch. 4. – S. 209–215. (Seriya: Ekonomika, ahrarynyy menedzhment, biznes).
4. Koval'chuk I.S. Problemy ta perspektyvy klasteryzatsiyi turystychnoyi haluzi Zakarpattya / I.S. Koval'chuk // Naukovyy visnyk Mukachev. derzh. un-tu. – 2014. – # 1 (4). – S. 49 - 58. (Seriya 1: Ekonomika i upravlinnya).
5. Andriyчук V.H. Kapitalizatsiya sil'skoho hospodarstva: identyfikatsiya i motyvy zdiysnennya / V.H. Andriyчук // Ekonomika APK. – 2006. – # 1. – S. 40 - 54.
6. Dmytrenko O.M. Vydy dyversyfikatsiyi ta osoblyvosti yiyi realizatsiyi v sil's'kohospodars'kykh pidpryyemstvakh / O.M. Dmytrenko // Ekonomika APK. – 2010. – # 2. – S. 121 – 125.
7. Vasylen'ka N.I. Dyversyfikatsiya vyrobnychoyi diyal'nosti sil'skoho naseleennya L'vivs'koyi oblasti / N.I. Vasylen'ka // Ekonomika APK. – 2010. – # 3. – S. 84 - 90.
8. Voytenko K.K. Klasteryny pidkhid do formuvannya ta rozvytku turyst's'kykh destynatsiy z urakhuvanniam turyst's'koho potentsialu mist / K.K. Voytenko // Komunal'ne hospodarstvo mist. – 2014. – Vyp. 117. – S. 26 - 31. (Seriya : Ekonomika ta upravlinnya v turyzmi ta hotel'nomu hospodarstvi).
9. Dyshlovyy I.M. Pytannya formuvannya ta funktsionuvannya klasteriv u rekreatsiono-turystychnomu kompleksi rehionu / I.M. Dyshlovyy // Ekonomichni innovatsiyi. – 2011. – Vyp. 44. – S. 79 - 89.
10. Tsikhanovska V.M. Tendentsii rozvytku svitovoho rynku turystychnykh posluh v umovakh posylennia hlobalizatsiinykh protseviv / V.M. Tsikhanovska, S.Ia. Kovalchuk // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2015. – № 7. – S. 86-89.

ANNOTATION

IMPROVING OF THE COMPETITIVENESS OF DOMESTIC RURAL TOURISM THROUGH THE INNOVATIVE DEVELOPMENT STRATEGIES

TABENSKA Oksana,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Management
of Foreign Economic Activity,
Hotel and Restaurant business and Tourism,
Vinnitsia National Agrarian University
(Vinnitsia)

The ways of increasing the competitiveness of domestic rural tourism are regarded in the article. The common strategies of organization's development such as growth, stabilization, restructuring, reduction in activity and liquidation, as well as the strategies

of growth such as expansion of market, diversification, vertical and horizontal integration and globalization of activities are analyzed. The advantages of formation of the innovation cluster model for regional development based on a synergistic effect are studied. Certain types of diversification such as horizontal, vertical and conglomerate (corporate) are regarded. The development of small and medium size entrepreneurship in Europe is analyzed. The particular attention is paid to the market of services (tourism) and the development of crafts.

The problems which were highlighted at the the All-Ukrainian Forum dedicated to rural / green tourism as part of the project of the “Center of Pangeya Ultima Development”, public organization under the support of the Finnish Embassy in Ukraine are summarized. The Forum launched an effective cooperation of the Ministry of Agriculture and Food, the Department of Tourism and Resorts of the Ministry of Economic Development and Trade, local governments, a significant number of scientific and research institutions, educational establishments, museum professionals, tour operators and catering.

Key words: competitiveness, innovation strategy, general strategies, functional strategies, productive strategies, diversification, horizontal integration, vertical integration, globalization activity, cluster, rural tourism, tour operators, insurance companies, legal companies, consulting companies, the media, palaces, parks, museums, catering.

Pict. 3. Lit. 10.

АННОТАЦИЯ ПОВЫШЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО СЕЛЬСКОГО ТУРИЗМА НА ОСНОВЕ ИННОВАЦИОННЫХ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ

ТАБЕНСКАЯ Оксана Игоревна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры менеджмента
внешнеэкономической деятельности,
гостиннично-ресторанного бизнеса и туризма,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье рассмотрены направления повышения конкурентоспособности отечественного сельского туризма. Проанализированы общие стратегии развития организации: роста, стабилизации, реструктуризации, сокращения деятельности, ликвидации, а также стратегии роста: экспансии рынка, диверсификации, вертикальной, горизонтальной интеграции, глобализации деятельности. Исследованы преимущества создания инновационной кластерной модели развития регионов на основе синергетического эффекта. Рассмотрены определенные виды диверсификации: горизонтальная, вертикальная, конгломератная (корпоративная). Проанализировано развитие малого и среднего предпринимательства в европейских странах. Особое внимание обращается на рынок услуг (туризм) и развитие ремесел. Обобщены проблемы, которые освещались на Всеукраинском форуме, посвященном сельскому / зеленому туризму в рамках проекта общественной организации «Центр развития Пангея Ультима» при поддержке посольства Финляндии в Украине. Форум инициировал эффективное сотрудничество Министерства аграрной политики и продовольствия, Департамента туризма и курортов Министерства

экономического развития и торговли, органов местного самоуправления, значительного количества научных, научно-исследовательских учреждений, учебных заведений, музейных работников, туристических операторов, заведений общественного питания.

Ключевые слова: конкурентоспособность, инновационные стратегии, общие, функциональные, производственные стратегии, диверсификация, горизонтальная, вертикальная интеграция, глобализационная деятельность, кластер, сельский туризм, туристические операторы, страховые, юридические, консалтинговые компании, средства массовой информации, дворцы, парки, музеи, заведения общественного питания.

Рис. 3. Лит. 10.

Інформація про автора

ТАБЕНСЬКА Оксана Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет (21029, м. Вінниця, вул. М. Ващука, 15/68, e-mail: ksyusha_tabenska@mail.ru).

TABENSKA Oksana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management of Foreign Economic Activity, Hotel and Restaurant business and Tourism, Vinnytsia National Agrarian University (15/68 Vashchuk str., Vinnytsia 21029, e-mail: ksyusha_tabenska@mail.ru).

ТАБЕНСКАЯ Оксана Игоревна – кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности, гостиннично-ресторанного бизнеса и туризма, Винницкий национальный аграрный университет (21029, г. Винница, ул. Н. Ващука, 15/68, e-mail: ksyusha_tabenska@mail.ru).

